

construction of conditioned space picture plane, which is the formative principle in determining the content of the methods of art education. Decision on how to teach art is very difficult due to the variegated modern art movements. The question of what kind of school system of education which corresponds to the present, the overall educational objectives of the younger generation deeply fundamental question. The authors focus on the "zone of proximal development", which covers the three main periods of development and formation of personality – childhood, adolescence and youth.

The paper reveals the mechanism of natural, inherent natural children and students perception of objects of the world and their age-specific understanding of the laws of perspective when direct graphical representation on the plane. Authors develop a methodology for the formation of long-term thinking and vision -based targeting of student learning.

Keywords: ecologically "clean" educational methods, sensitivity, sensitive periods schoolboy, orthogonal system and axonometric projections, "watching live", foresight and vision.

УДК 378.016:78.071.2:37.091.39(043.3)

Топчієва І. О.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ЗМІСТ І ПОСЛІДОВНІСТЬ ЕТАПІВ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ДО РОБОТИ З ХОРОМ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ЕВРИСТИЧНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ

У статті розглянуто основні позиції підготовки майбутніх учителів музики до роботи з хором із застосуванням евристичних методів навчання. Пропонується технологія, що охоплює ряд етапів: організаційно-стимулюючий, аналітично-конструктивний, інтерпретаційно-пошуковий, творчо-результативний, послідовність яких обумовлена специфікою застосування евристичних методів навчання у диригентсько-хоровій підготовці майбутніх учителів музики.

Ключові слова: евристичні методи навчання, майбутній учитель музики, інтерпретація художнього образу.

Кардинальні зміни у розвитку сучасного суспільства і, насамперед, в царині освіти, поява інноваційних освітянських програм, у тому числі евристичної технології, висувають нові вимоги до становлення творчої особистості майбутнього учителя музики. Першочерговим завданням сучасної мистецької освіти є акцентований розвиток відповідальності й прогнозування, розуміння та проектування ситуаційних колізій, генерування оригінальних ідей, творчого й гнучкого мислення, самостійної стратегії діяльності, орієнтованої на творчий розвиток фахівців мистецької галузі. Мистецько-педагогічна значущість окреслених завдань спонукає до пошуку нових шляхів удосконалення диригентсько-хорової підготовки з метою застосування евристичних методів навчання як інноваційного напрямку підготовки майбутніх учителів музики до керівництва дитячими хоровими

колективами.

Аналіз науково-методичних праць надав можливість з'ясувати концептуальні ознаки евристичних методів навчання, які дають змогу трактувати цю дефініцію як технологію створення нового, а саме: як підґрунтя для створення максимальних умов для самореалізації, самостійних творчих пошуків (П. Каптерев, Ю. Кулюткін, І. Ільясов, В. Соколов, А. Хуторської); як головну умову “мікронавчання” і “мікророзвитку”, формування інтересу і потреби творчої діяльності (В. Андрєєв); як вільну пізнавально-творчу діяльність (О. Ролінська, А. Хуторської), як потужний механізм активізації самостійної диригентсько-хорової діяльності (Ф. Гелевич, Т. Світова).

Проте цілісного осмислення підготовки майбутніх учителів музики до застосування евристичних методів навчання у диригентсько-хоровій діяльності, яка має свою специфіку і завдання, досі не існує. Аналіз психолого-педагогічних і музикознавчих праць, практичний досвід вказують на те, що фахова підготовка майбутніх учителів музики потребує адаптації і включення інноваційних технологій, зокрема евристичного навчання – як процесу цілеспрямованої творчості, для формування у студентів творчої активності, цілеспрямованості, продуктивного творчого мислення, самостійної позиції у вирішенні диригентсько-хорових завдань. Оскільки специфіка застосування евристичних методів навчання у диригентсько-хоровій підготовці майбутніх учителів музики конкретизує шляхи удосконалення творчого розвитку студентів, що сприяють активізації творчого мислення, спрямовують на пошук нових особистісних творчих моделей художнього образу хорового твору, акумулюють попередній творчий досвід і накопичену інформаційну базу для досягнення особистісно-значущих, оригінальних результатів диригентсько-хорової діяльності. У зв'язку з цим з'ясовано, що евристичні методи навчання, як системний комплекс діалогічної взаємодії, тісно пов'язані з інтуїцією та творчістю, що дає змогу упорядковувати художньо-творчий процес по-новому, активізуючи інтелект і творчі здібності студентів для пошуку оригінальних шляхів вирішення нагальних диригентсько-хорових завдань.

Розгляд досліджуваної проблеми крізь призму педагогіки мистецтв (Г. Падалка, Г. Побережна, О. Ростовський, О. Рудницька, В. Шульгіна, О. Щолокова та ін.); диригентсько-хорової підготовки студентів у теорії та практиці музично-педагогічної освіти (А. Авдієвський, А. Болгарський, А. Козир, Л. Куненко, Т. Смирнова, Л. Хлебнікова та ін.) засвідчив можливість застосування евристичних методів навчання, що синтезують комплексний вплив на особистісну творчу систему музиканта та уможливають досягнення високого рівня художньо-творчої самореалізації студентів, у процесі підготовки майбутніх учителів музики до керівництва

дитячими хорovими колективами.

Динаміку процесуального розгортання підготовки майбутніх учителів музики до роботи з хором із застосуванням евристичних методів навчання пропонується проводити у чотири етапи, кожен з яких відрізняється характером діяльності, а саме: від оволодіння специфічним тезаурусом евристичних умінь і навичок до розвитку евристичного мислення; від опанування й оперування студентами прийомами та методами евристичного навчання до впровадження у мистецький процес евристичних стратегій досягнення оригінальних якісних результатів диригентсько-хорової діяльності.

Метою першого, *організаційно-стимулюючого*, етапу є активізація пізнавального інтересу студентів до застосування евристичних методів навчання у диригентсько-хоровій діяльності. На цьому етапі підготовки активізується когнітивний інтерес студентів до застосування методів і прийомів евристичного навчання та їх використання у практичній роботі з хорovим навчальним колективом; студенти “занурюються” в евристичну діяльність, опановуючи евристичні прийоми мислення; намагаються конструювати власну мету евристичної діяльності для успішної самореалізації в ролі керівника дитячого хорovого колективу. Комплексна методична робота у цьому напрямку охоплює ознайомлення майбутніх учителів музики з евристичними методами і прийомами навчання, формування пізнавального інтересу та творчої активності студентів до проектування евристичної діяльності, стимулювання студентів до набуття необхідних евристичних знань і вмінь, що сприятимуть оптимізації диригентсько-хорової діяльності.

Реалізація організаційно-стимулюючого етапу проходить шляхом застосування евристичних прийомів вирішення творчих завдань; елементарної евристичної діяльності у процесі пошуку відповідей студентами на низку варіативних запитань, поставлених викладачем; екстраполяції якісних, функціональних, системних та структурних характеристик творів хорovого мистецтва; розширення фахового тезауруса, підготовки до активного спілкування в процесі роботи з хорovим колективом шляхом створення ситуацій інтелектуально-художнього вибору.

Другий етап, *аналітично-конструктивний*, підпорядкований створенню евристичних ситуацій, котрі забезпечують зв'язок між накопиченою інформативною базою та її практичним застосуванням. Методичне наповнення цього етапу дає змогу сформувати у студентів комплекс евристичних умінь, а саме: аналіз інформації, виокремлення суттєвих зв'язків і відношень між елементами інформації (мистецької і педагогічної); створення атмосфери конструктивної співтворчості на основі евристичного діалогу, конструювання студентами власних навідних

запитань щодо розкриття загальної концепції творчого завдання.

Характерними для цього етапу є кейс-метод (case-study), метод ліквідації безвихідних ситуацій, метод екстраполяції тенденцій, метод евристичного діалогу, метод конструювання теорій. Студенти аналізують встановлені тенденції щодо зміни якісних характеристик диригентсько-хорового процесу, виявляють фактори впливу й перенесення висновків на прогнозовану ситуацію, аналітично узагальнюють отриману інформацію в рамках музично-творчого завдання, здобуваючи, таким чином, нове знання через нескладні логічні побудови, систематизуючи відому інформацію.

Третій етап – *інтерпретаційно-пошуковий* – спрямований до активного набуття студентами навичок евристичної діяльності під час застосування евристичних прийомів і методів навчання у процесі творчого пошуку власної інтерпретації хорового твору і створення художнього образу за короткий відрізок часу. На цьому етапі приділяється серйозна увага стимулюванню студентів до творчого пошуку власної інтерпретації хорового твору на основі емпатійного переживання художньо-образного змісту творів музичного мистецтва та побудови на його основі виконавського образу, а саме: проектування елементів функціонально-цільового й асоціативно-образного мислення на пошук відповідних властивостей і якостей художнього образу для відтворення у хоровому звучанні; звернення до інтуїції, аналогії, здатність об'єктивно переживати, оцінювати й аналізувати хорові твори; формування емоційної гнучкості, варіативності у застосуванні евристичних методів відповідно специфіки творчого завдання; активізацію механізмів самопізнання і самовдосконалення як чинників продукування творчих ідей, образів, гіпотез варіантів для втілення певного художньо-музичного образу.

Провідними методами на третьому етапі є: метод емпатії, метод порівняння, метод вільних асоціацій, метод інверсії (обернення, переформулювання), метод самооцінки. Непересічного значення у цей період набуває збагачення фахового тезаурусу студентами, оволодіння методами і прийомами евристичного навчання, готовність до їх застосування під час конструювання власної інтерпретації творів мистецтва й у процесі пошуку шляхів створення художнього образу за короткий відрізок часу; розвиненість художньо-асоціативного фонду студентів; здатність до самоконтролю, самооцінювання, цілепокладання, спрямованість до акме-розвитку.

Четвертий етап – *творчо-результативний* – забезпечує практичне застосування майбутніми вчителями музики сформованих евристичних умінь та навичок і самостійність вибору доцільних евристичних методів. Важливого значення на цьому етапі надається пошуку студентами нових, неординарних підходів до розуміння і відображення змісту мистецьких творів; розвитку інтерпретаційної самостійності у процесі проектування

художнього образу; уміння передбачати та спланувати власні педагогічні дії для досягнення якісного результату диригентсько-хорової діяльності.

Четвертий етап визначається як діяльнісно-результативний, у процесі якого формується продуктивне творче мислення студентів (орієнтири, стратегії, схеми евристичного пошуку шляхів вирішення диригентсько-хорових завдань), що загалом забезпечує самостійність студентів у проектуванні та варіативному плануванні диригентсько-хорової діяльності, створення студентами "індивідуальної траєкторії" (за А. Хуторським) акме-розвитку, оригінальність генерованих студентами ідей щодо вирішення творчих завдань в умовах інтелектуальної мобільності хорового процесу.

Отже, узагальнюючи вищезазначене, доходимо висновку про те, що зміст і послідовність етапів підготовки майбутніх учителів до роботи з хором із застосуванням евристичних методів навчання ґрунтується на інтерсуб'єктній взаємодії: викладач – студент, інтелектуально-інформаційній мобільності суб'єктів мистецького процесу, що забезпечує активізацію творчого та технологічного аспектів управління хоровим колективом, формує самостійність майбутніх учителів музики як стратегії досягнення якісно нового творчо-особистісного результату диригентсько-хорової діяльності.

Використана література:

1. Андрущенко В. П. Роздуми про освіту: Статті, нариси, інтерв'ю. – 2-ге вид., допов / Андрущенко Віктор Петрович. – К. : Знання України, 2008. – 819 с., [80] с. іл.
2. Андреев В. И. Эвристика для творческого саморазвития / В. И. Андреев. – Казань, 1994. – 247 с.
3. Козир А. В. Акмеологічний підхід до формування професійної майстерності викладачів мистецьких дисциплін / А. В. Козир // Художньо-освітній простір України в контексті новітньої історії: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конференції. – К. : "Видавничий Дім Дмитра Бураго", 2007. – С. 210-214.
4. Томпсон А. А. Искусстворазработки и реализации стратегии / Томпсон А. А., Стрикленд Дж.: [пер. с англ. под ред. Л. Т. Зайцева, М. И. Соколовой]. – М. : Банки и биржи, Юнити, 2004. – 576 с.
5. Топчієва І. О. Методичні рекомендації з підготовки майбутніх учителів музики до роботи з хоровими колективами із застосуванням евристичних методів навчання (для студентів Інститутів мистецтв та музично-педагогічних факультетів педагогічних університетів) / І. О. Топчієва. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. – 61 с.
6. Хуторской А. В. Эвристическое обучение: Теория, методология, практика / Хуторской Андрей Викторович. – М. : Международ. пед. акад., 1998. – 266 с.

ТОПЧИЄВА І. А. Содержание и последовательность подготовки будущих учителей музыки к работе с хором с применением эвристических методов обучения.

В статье рассмотрены основные позиции подготовки будущих учителей музыки к работе с хором с применением эвристических методов обучения. Предлагается технология, включающая этапы: организационно-стимулирующий, аналитико-конструктивный, интерпретационно-поисковый, творческо-результативный, последовательность которых обусловлена спецификой применения эвристических методов обучения в дирижерско-хоровой подготовке будущих учителей музыки.

Ключевые слова: эвристические методы обучения, будущий учитель музыки, интерпретация художественного образа.

TOPCHIEVA I. A. Content and sequence training future music teachers to work with the choir using heuristic methods of teaching.

The article describes the basic positions of training future music teachers to work with the choir using heuristic methods. Technology is proposed, comprising the steps of: stimulating-organizational, analytical-constructive, interpretational- retrieval, creative and productive, the sequence of which is due to the specific application of heuristic methods of training in conducting and choral music training of future teachers.

Keywords: *heuristic methods of training future music teacher, the interpretation of the artistic image.*

УДК 378.016

Холоденко О. В.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ ВНЗ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті на основі наукової літератури аналізуються сучасні підходи до навчання англійської мови студентів вищих навчальних закладів. Детально розкриваються такі найбільш ефективні підходи, як комунікативний, компетентнісний, інтегрований, диференційований, лінгвокультурологічний.

Ключові слова: *підходи до навчання, англійська мова, студенти, комунікативний, компетентнісний, інтегрований, диференційований, лінгвокультурологічний підходи.*

Реформування в галузі освіти, зокрема перехід до Болонського процесу, відбувається в умовах глобалізації. Така тенденція ставить нові завдання та вимоги перед вищою освітою, які полягають не лише у підготовці кваліфікованих кадрів, а й у володінні ними англійською мовою як мовою міжнародного спілкування. Це, в свою чергу, потребує переосмислення, уточнення та пошуку сучасних ефективних підходів до навчання цього предмету в українському суспільстві.

Проблему навчання іноземної мови, застосування різних методик і технологій висвітлено в педагогічних працях І. Зимньої, В. Маслова, С. Певної та ін. Розкриттю найбільш популярних підходів до навчання англійської мови, а саме комунікативного та компетентнісного, присвячені роботи науковців (М. Ковбанюк, Л. Личко, О. Чаплик, Л. Максименко, М. Мінакова, Т. Юсопова). Малодослідженими залишаються такі підходи, як лінгвокультурологічний, диференційований, інтегрований.

Мета статті полягає у розкритті на основі аналізу психолого-педагогічної літератури найбільш ефективних підходів до навчання